

INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR- YANGILANAYOTGAN O'ZBEKISTON IJTIMOY RUVOJLANISHNING MUHIM OMILI

Madaminov Abduvaxabjan Akhmadjanovich
Oziq-ovqat texnologiyasi va muhandisligi xalqaro instituti katta
o'qituvchisi

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ – ВАЖНЫЙ ФАКТОР СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ОБНОВЛЯЕМОГО УЗБЕКИСТАНА

Мадаминов Абдувахабжан Ахмаджанович
Старший преподаватель Международного института
пищевых технологий и инженерии

INNOVATIVE TECHNOLOGIES ARE AN IMPORTANT FACTOR IN THE SOCIAL DEVELOPMENT OF RENEWING UZBEKISTAN

Madaminov Abduvaxabjan Akhmadjanovich
Senior Lecturer, International Institute of Food Technology and
Engineering

[madaminovabduvahob@](mailto:madaminovabduvahob@gmail.com)

[gmail.com](mailto:madaminovabduvahob@gmail.com)

[https://orcid.org/0000-
0003-3924-0477](https://orcid.org/0000-0003-3924-0477)

Annotatsiya: Maqolada innovatsion texnologiyalar - ijtimoiy faoliyat subyektlari tomonidan qo'llaniladigan metodlar, usullar va prodseduralar, innovatsion texnologiyalar ijtimoiy hayotning eng muhim tarkibiy qismlari ekanligi, va innovatsion texnologiyalarning jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga ta'siri bayon qilingan.

Kalit so'zlar: Yangilanayotgan O'zbekiston, texnologiya, axborot, axborot texnologiyasi, axborot asri, innovatsion texnologiya, texnologik vosita, ideal davlat, funksional ta'sir, globallashuv jarayonlari.

Аннотация: В статье описывается инновационные технологии - методы, приемы и процедуры, используемые субъектами социальной деятельности, что инновационные технологии являются важнейшими составляющими общественной жизни, а также влияние инновационных технологий на социально-экономическое развитие общества.

Ключевые слова: Обновляемый Узбекистан, технологии, информация, информационные технологии, информационный век, инновационная технология, технологическая средства, идеальное государство, функциональное воздействие, процессы глобализации.

Abstract: The article describes innovative technologies - methods, techniques and procedures used by subjects of social activity, that innovative technologies are the most important components of social life, as well as the influence of innovative technologies on the socio-economic development of society.

Key words: Updated Uzbekistan, technology, information, information technology, information age, innovative technology, technological means, ideal state, functional impact, globalization processes.

Kirish. Jamiyat taraqqiyotida ijtimoiy-iqtisodiy va texnologik vositalardan foydalanishdagi zamonaviy innovatsion yondashuvlar xabarning kommunikativ ta'sirini modellashtirishga asoslana-di, chunki u axborotni modelni birinchi o'rganish ob'yekti bilan, so'ngra modeldan ob'yekt modelga

o'tkazishni o'z ichiga oladi. Har qanday media hisobotining mulqot xususiyatlari samaradorligini oshirish uchun simulyatsiya sodir bo'lgan psixologik motivlarni aniq hisobga olish kerak. Mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish istiqbollari ichki va tashqi siyosatining ustuvor yo'nalishlarini belgi-

lashda aholi ommasi ijtimoiy fikrining o'zini sezilarli darajada oshmoqda. 2014-yil aprel oyidan belgilangan Konstitutsiyada (98-modda) bosh vazir lavozimiga nomzodni parlamentga qisqa va uzoq muddatga Vazirlar Mahkamasining harakat dasturlarini muhokama qilish uchun taqdim etishga majbur etuvchi saylovlarda g'olib chiqqan va mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining dolzarb masalalarini hal qilishda partiyalarning rolini sezilarli darajada oshiradigan eng ko'p deputatlik o'rinlarini qo'lga kiritgan partiyaning platformasini amalga oshirish uchun haqiqiy imkoniyat yaratdi.

Adabiyotlar tahlili. Parlament nazoratini amalga oshirishda siyosiy partiyalar parlament fraksiyalarining roli va ahamiyati mustahkamlandi. Qonunchilik palatasi qoidalarining 218-moddasiga binoan, deputatlik birlashmalari tashabbusi bilan o'z faoliyati masalalari bo'yicha hukumat palatasining Majlisi axborotini eshitib, Qonunchilik palatasining Majlisi kun tartibiga muvofiq ishlab chiqildi.

Saylov jarayonining hokimiyat va subyektlarining o'zaro munosabatlarida, aholining huquqiy madaniyatini qonuniylashtirish va takomillashtirishda yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (YAIDXP) alohida o'rin tutadi. YAIDXP orqali fuqarolarga O'zbekiston Respublikasi Bosh vaziriga murojaat yuborish va davlat organlari rahbarlari bilan onlayn tarzda uchrashuv o'tkazish imkoniyati kabi interaktiv xizmatlar ham ko'rsatilmoqda [1]. Yangi xizmat materiallarni ko'rib chiqishda kechikishlar, kredit, subsidiya yoki yer uchastkalari olish tartib-qoidalarini buzish, asossiz tekshirish va xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatiga boshqa noqonuniy aralashish kabi muammolarni hal etishga qaratilgan.

Fikr-mulohazalarni yaxshilash, takomillashtirish va foydalanuvchilarning davlat idoralarning portalda murojaatlari bilan ishlashi to'g'risidagi fikrlarini inobatga olish maqsadida «Baho berish» portal xizmatidan foydalangan holda murojaatga javobni izohlash imkoniyati yaratildi. Ushbu tizim davlat organlarining fuqarolarning murojaatlari bilan ishlash sifati va foydaliligini ta'minlashga imkon beradi. Mamlakatimizda «Elektron hukumat»ni shakllantirish va undan foydalanishga, mavjud huquqiy bazani takomillashtirishga qaratilgan 2013-2020-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston milliy axborot-kommunikatsiya tizimlarini rivojlantirishning kompleks dasturi. O'z navbatida, «Elektron hukumat to'g'risida»gi qonun aholiga ko'rsatilayotgan interaktiv davlat xizmatlari samaradorligini oshirish,

vaqt va moliyaviy xarajatlarni kamaytirish hamda davlat organlari faoliyatining ochiqqligini ta'minlashga qaratilgan [2]. Mamlakatning asosiy Qonuni Konstitutsiyada eng oliy qadriyat-inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni, qadr-qimmat va boshqa ajralmas huquqlari, deb e'lon qilingan. Ushbu konstitutsiyaviy tezisni ishlab chiqish, Vazirlar Mahkamasining qarori 2-mart 2016-yil «Davlat boshqaruvi va mahalliy ijroya organlari xodimlarining odob-axloq normalarining namunaviy qoidalarini tasdiqlash to'g'risida» fuqarolarning murojaatlarini ko'rib chiqish, ularda ko'tarilgan muammolarni o'z vaqtida hal qilish va xabardor qarorlar qabul qilish eng muhim vazifalaridan biri sifatida belgilaydi. Bundan tashqari, Yagona interaktiv davlat xizmatlari yagona portalida muhokama qilinayotgan «Ma'muriy tartib-qoidalar to'g'risida»gi qonun loyihasida davlat idoralari xizmatchilari faoliyatining ushbu turiga ofis ishlarini liberallashtirish, arizalarni, shikoyatlarni ko'rib chiqish va hal qilish tartiblarini soddalashtirish va jadallashtirish, belgilangan tartibni buzganlik uchun javobgarlikni oshirish va hakovolalarda e'tiborni qaratish ko'zda tutilgan.

«Barcha toifadagi shaxslarning murojaatlarini yagona ro'yxatga olishning axborot tizimi»ni joriy etish muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular uni ro'yxatga olishdan tortib, u bo'yicha qaror qabul qilishgacha bo'lgan barcha o'tish jarayonini nazorat qilish imkonini beradi. Boshqa tomondan, jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini ko'rib chiqish natijalarini hisobga olish va monitoring qilishning samarali tizimi davlat idoralarga ham me'yoriy faoliyatni, ham huquqni muhofaza qilish amaliyotini optimallashtirish, ularning qarorlari uchun javobgarlikni oshirish imkonini beradi.

Shuning uchun axborot makonini shakllantirish Qonunchilik darajasida ichki va tashqi vaziyat haqidagi ma'lumotlarning ochiqqligi, obyektivligi tamoyillariga asoslangan bo'lishi kerak, axborot sohasidagi qonunchilikni yaxshilash uchun doimiy ish olib borilishi kerak, faqat bunday ta'sir usullari bilan davlat hokimiyati demokratik yo'naltirilgan shaxsni shakllantirishi mumkin, bu esa ma'naviyat, madaniyat, o'z-o'zini anglash, ijtimoiy va siyosiy ta'sirni rivojlantirishga yordam beradi., - hukumatga ishonch, fuqarolarni faolligi va mas'uliyati shakllantiradi [3]. Bu esa hokimiyat tuzilmalari faoliyatining jamoatchilik bilan konstruktiv aloqalarni o'rnatish, hukumat va uning vakillarining ijobiy imidjini shakllantirishga doir muvozanatli, oldinga inti-

luvchi dasturini shakllantirish uchun zarurdir. Shu bilan birga, fikrlar so'rovlaridan dalolat beruvchi jamoatchilik hukumatni insonparvar ko'rishni istaydi, bundaylar jamiyat manfaatlarini hamma narsadan ustun qo'yadi. Davlat siyosatining yo'nalishlari bilan bog'liq sohalarda bilim egasi, innovatsion fikrlaydigan va amaliy faoliyatning ijobiy tajribasiga ega mutaxassislar tomonidan ishlaydigan vakolatli tuzilmalar sifatida kuch institutlarining taqdim etilishi hukumat imidjining ijobiy xarakteristikasini beradi.

Tahlil va natijalar. Ommaviy axborot vositalarining roli fuqarolarning Respublika davlat hokimiyati organlari faoliyatidan xabardorlik darajasini oshirishdan iborat. O'z navbatida, hokimiyat aloqa kanallarini, aloqa faoliyatining shakl va usullarini takomillashtirishi lozim.

Dastur yechishga mo'ljallangan masalaning yuqoridagi tarkibiy qismlarini tuzish uni amalga oshirish maqsadga muvofiq bo'lgan ustuvor sohalarni aniqlash imkonini beradi. Bularga quyidagilar kiradi: 1) davlat xizmatchilarining ijobiy imidjini loyihalash, shakllantirish va saqlashni tadqiq etish va tahliliy qo'llab-quvvatlash; 2) o'z ichiga dastur faoliyatini tashkiliy jihatdan qo'llab-quvvatlash;

3) o'z ichiga mahalliy hokimiyat organlarining aloqa faoliyatini modernizatsiyalash. Shunday qilib, tavsiya etilgan dasturni shakllantirish va amalga oshirish doimiy va yuqori sifatli axborot-tahliliy qo'llab-quvvatlashga, shu jumladan keng tashkiliy-kommunikatsiya qismlariga asoslangan bo'lishi kerak. Chora-tadbirlarni amalga oshirish davlat hokimiyati organlariga bo'lgan ishonch darajasini oshiradi, xodimlarning ijobiy imidjini yaratadi va saqlab qoladi va o'z hissasini qo'shadi [4].

Boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayoniga jamoatchilikni jalb etishning huquqiy asosi, avvalo, fuqarolarning Davlat ishlarini boshqarishda ishtirok etish huquqini, shuningdek, hokimiyat va davlat organlariga yozma va jamoa murojaatlarini qabul qilish huquqini belgilovchi O'zbekiston Konstitutsiyasidir. Davlat organlari bilan muloqotni yanada rivojlantirishga qaratilgan davlat organlari va ommaviy axborot vositalari o'zaro tahlil organlari va fuqarolar o'rtasidagi o'zaro hamkorlik jarayonlarida ijobiy o'zgarishlarni ko'rsatadi.

Hozirgi kunda ijro etuvchi hokimiyat organlari hududiy jamiyat bilan o'zaro hamkorlik masalalarida o'z faoliyatini tartibga solish bo'yicha huquqiy paket loyahasini ishlab chiqishlari kerak bo'ladi, mahalliy darajadagi davlat organlari tomonidan mahalliy

tashabbuslarni to'g'ridan-to'g'ri demokratiya tartiblarini amalga oshirish vositasi sifatida o'z vaqtida ko'rib chiqilishini kuzatish uchun tegishli organlarning nizomlarida yaqinda ular tomonidan qabul qilingan mahalliy tashabbuslarni ustuvor ko'rib chiqish uchun taqdim etilishi kerak. Innovation texnologiyalar onlayn so'rovlarni o'z ichiga oladi. O'zbekistonda internet keng tarqalishi bilan birga onlayn so'rovlar ham tarqala boshladi [5]. Mazkur so'rov turi davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlarining rasmiy veb-saytlari hamda aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ veb-saytlarida faol qo'llanildi.

Onlayn so'rov turlaridan biri-elektron davlat xizmatlarini takomillashtirish bo'yicha-davlat organi yoki boshqa tashkilotning veb-saytida amalga oshirilgan ushbu xizmatlarni taqdim etish tartibi va sifatini oshirish maqsadida amalga oshirildi va oshirilmoqda. Onlayn so'rov-onlayn suhbat bilan birga-zamonaviy internet texnologiyalaridan foydalanish asosida sosiologik axborot to'plash usulidir; jamoatchilik fikrini o'rganish va davlat organi faoliyati bilan bog'liq masalalarni muhokama qilish vositasidir. So'rovning bu turi tadqiqotchilar va respondentlar uchun ham qo'shimcha imkoniyatlar, olingan empirik ma'lumotlar sifatini yaxshilaydi [6]. Onlayn chat tizimining rivojlanishi davlat va boshqa xizmatlarning sifati va samaradorligini monitoring qilish va baholashning ilg'or mexanizmlarini joriy etishni va aholi bilan, shu jumladan ijtimoiy tarmoqlarda va mobil ilovalarda samarali hisobot tizimini tashkil etishni o'z ichiga oladi.

Onlayn so'rovning afzalliklari orasida mutaxassislar maqsadli, resurslarni tejash, qamrovning kengligi, tanlov hajmi, so'rovning tezligi, respondentning nisbiy mustaqilligi, yuqori darajadagi ishonch, tashkiliy moslashuvchanlik, so'rovning aniq mantig'i, operasion nazorat, tezkor javob berish qobiliyati, multimedia elementlaridan foydalanish, respondentlar bilan keyingi aloqa, respondentlar to'g'risida qo'shimcha ma'lumotlarni avtomatik yig'ish, yozma ma'lumotlarni avtomatik ravishda yozish va qayta ishlash. Bugungi kunda O'zbekistondagi onlayn so'rovlar qishloq xo'jalik iqtisodiyoti ilmiy-tadqiqot instituti, «Toshneftgazqurilish» xo'jalik birlashmalari, «Gidromaxsusqurilish», «O'zlitineftegaz», «O'zmedlizing», «Oloy dehqon bozori», «Eski Juva dehqon bozori», «O'zbekiston shampani» va boshqalar veb-saytlarida mavjud.

Toshkentdagi xalqaro Vestminster universiteti har yili o'z liseyining o'quvchilarini onlayn so'rovini o'tkazib, unda o'quv jarayoni haqida o'z fikrlarini bildiradilar. Shunday qilib, 2017 yil dekabr oyida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi davlat boshqaruvi Akademiyasi tomonidan modulli dasturlar-veb interfeys yordamida O'zbekistonda talabalarning ta'lim sifati bo'yicha birinchi onlayn-tadqiqot o'tkazildi. 2018 iyun oyida xalq ta'limi vazirligi tomonidan tashkil etilgan umumta'lim maktablarida muammolar bo'yicha onlayn so'rov ham dalolat beradi, uning natijalari asosida O'zbekistonda ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha yo'l xaritasi tuzildi [7]. 2019-yilning fevralida Adliya vazirligi tomonidan respublikada fuqarolarning mehnat huquqlariga rioya etilishi bo'yicha onlayn so'rov boshlandi, so'rovda anonim tarzda yoki shaxsiy ma'lumotlar bilan ishtirok etish mumkin edi. Respublika mehnat va mehnatni muhofaza qilish ilmiy markazi va boshqa bir qator tashkilotlar tomonidan o'tkazilgan onlayn so'rovlar muvaffaqiyatli deb topilishi mumkin. Rivojlanish strategiyasi markazi 2019.strategy.uz veb-saytini ishga tushirdi bunda yoshlar, davlat xizmatchilari, pensionerlar, nodavlat notijorat tashkilotlari vakillari, tadbirkorlar, Qoraqalpog'iston Respublikasi, Toshkent shahri va barcha viloyatlarda to'g'ridan-to'g'ri va bevosita so'rov o'tkazish mumkin. O'zbekiston Respublikasi milliy huquqiy internet - portalini yaratib, unda O'zbekiston Respublikasi qonunchiligining milliy bazasi va qo'shimcha huquqiy axborotdan foydalanish tizimi (huquqiy lug'at, yuridik adabiyotlarning elektron platformasi va boshqalar), qonun hujjatlari loyihalarini va boshqalarni muhokama qilish uchun onlayn forumlar o'tkaziladi.

Nisbatan yaqinda paydo bo'lgan onlayn tadqiqotlarning eng zamonaviy turlaridan biri o'z-o'zini yuklash so'rovnomasidir. U tarmoqdan tadqiqotchi tomonidan o'rnatilgan va qo'llab-quvvatlanadigan dasturiy ta'minotga yuklanadi, u ma'lumotlarni qayta ishlash tartibini Web-serverdan respondent kompyuteriga ko'chiradi. Oldindan yuklangan tadqiqot dasturi sizga respondentning Internetga kirishiga qaraganda ancha kam fayllarni o'qishga yordam beradi. Shunday qilib, respondent Internet resurslaridan foydalanish va so'rovda qatnashish uchun pulni tejaydi. Bundan tashqari, anketani to'ldirish tartibi muloqot tadqiqotlari

texnologiyasida ham xuddi shunday amalga oshiriladi. Bir marta to'ldirilgach, respondent kompyuteridagi so'rovnoma tarmoqqa boshqa kirish holatida internetga yuklanishi mumkin bo'lgan ma'lumotlar faylini yaratadi.

Xulosa. Innovatsion texnologiyalar yangilanayotgan O'zbekiston ijtimoiy rivojlanishining muhim omili sifatida saylov kampaniyalarida siyosiy partiyalar tomonidan ijtimoiy-iqtisodiy va texnologik vositalardan foydalanishdagi zamonaviy innovatsion yondashuvlar, yangilanayotgan O'zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish istiqbollari ichki va tashqi siyosatining ustuvor yo'nalishlarini belgilashda partiyalarning o'rni sezilarli darajada oshmoqda, axborot makonini shakllantirish Qonunchilik darajasida ichki va tashqi vaziyat haqidagi ma'lumotlarning ochiqligi, ob'yektivligi tamoyillariga asoslanganligi, hokimiyat aloqa kanallarini, aloqa faoliyatining shakl va usullarini takomillashtirishi to'g'risida bayon etilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Юлдашев О.А. Политические партии в условиях развития гражданского общества в Узбекистане // Актуальные научные исследования в современном мире. - 2017. - №5-8(25). - С.132.
2. 2013-2020-yillarda O'zbekiston Respublikasi Milliy axborot-kommunikatsiya tizimini rivojlantirish kompleks dasturi.
3. Мартышенко С.Н. Метод повышения достоверности данных онлайн-опросов//Территория новых возможностей. Вестник Владивостокского государственного университета экономики и сервиса. 2017. -Т. 9. №4.-С. 225
4. Полин Я.А., Гордей Е.А., Ананченко И.В. Сравнительный обзор сервисов для создания онлайн-опросов // Синергия наук. 2017. - №15. - С. 367-371.
5. Каланова С.М. Смена поколений как фактор формирования новых социокультурных ценностей. - Ташкент, 2018.
6. Абдуазимов О.У. Роль социологии массовых коммуникаций в обеспечении мониторинга общественного мнения в информационном обществе (на примере материалов средств массовой информации Узбекистана 2001-2016 гг.). - Ташкент, 2017.